

INSIDER

PUBLISKIE IEPIRKUMI

Pretendenti turpmāk var novērst izslēgšanu no iepirkuma

No 2016.gada 19.aprīļa Latvijai ir pienākums ievērot Eiropas Savienības jauno iepirkumu direktīvu prasības.¹ Diemžēl visas direktīvu prasības Latvijas likumos ieviesīsim vien rudenī, taču no 2016.gada 20.maija Publisko iepirkumu likumā (PIL) un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumā (SPSIL) stājās spēkā Eiropas Savienības fondu apguvei būtiskākās direktīvu normas. Jaunie noteikumi samazina iesniedzamo un izskatāmo dokumentu apjomu un palielina pretendentu iespēju novērst izslēgšanu no iepirkuma.

Īsumā, jaunie grozījumi ievieš šādas izmaiņas:

1. Pretendenti/kandidāti var pierādīt, ka ir uzticami par spīti izslēgšanas apstākļu esībai;
2. Kvalifikācijas dokumentus sākotnēji var aizstāt ar apliecinājumu;
3. Pasūtītājs pārbauda nodokļu parādus u.c. izslēgšanas pazīmes uz pieteikuma/piedāvājuma iesniegšanas termiņa dienu un nodokļu parādu lokā vairs neietilpst atbalsta pasākumi (neattiecas uz SPSIL);
4. Pretendents var nomainīt apakšuzņēmēju, kas atbilst izslēgšanas pazīmēm;
5. Rediģēts pakalpojumu loks, kuriem piemēro mazā iepirkuma noteikumus;²
6. Prasības apgrozījumam nedrīkst pārsniegt paredzamo līgumcenu vairāk kā divas reizes.³

Turpmāk skaidrosim pirmās četras izmaiņas, lai pasūtītāji un pretendenti var pielāgot savu pieeju dalībai publiskajos iepirkumos un pasūtītāji – to organizēšanai. Bet lūdzu ņemiet vērā, ka šī jaunā kārtība jāpiemēro visiem

2016.gada 27.maijs

Katrīne Pļaviņa

Publisko iepirkumu prakses
vadītāja
LL.M.
katrine.plavina@vilgerts.com

Debora Pāvila

Partnere
M.Jur.
debora.pavila@vilgerts.com

¹ Latvijai bija jāievieš Direktīvas 2014/24/ES un 2014/25/ES līdz 2016.gada 18.aprīlim. Daļa Direktīvu prasību ir pietiekami skaidras, lai dalībvalstīm atliktu tās tikai nokopēt savos likumos. Tādēļ Eiropas Savienības tiesa atzinusi, ka šādas normas var piemērot tieši no Direktīvas, bez kopēšanas. Piemēram, ja Eiropas Savienības fondu finansētā projektā pašvaldība rīko iepirkumu pēc 2016.gada 19.aprīļa, tai jāievēro šādas skaidrās Direktīvu normas, neskatoties uz citādām Latvijas likuma prasībām.

² Skat. PIL un SPSIL jauno 2.pielikumu, kurš uzskaita atviegloto iepirkumu veidu CPV kodus.

³ Skat. PIL 41.panta pirmās daļas 3.punktu un 41.pantu ar 2.1 daļu. Periods, uz kuru attiecinā apgrozījumu, nav regulēts. Pasūtītājs drīkst pamatot šī noteikuma izņēmumus.

iepirkumiem, kuri izsludināti pēc 2016.gada 19.aprīļa.⁴ Visas šīs jaunās prasības visdrīzāk paliks nemainīgas arī rudenī pieņemamajos jaunajos PIL un SPSIL.

Uzticamības atjaunošana

Pretendenti turpmāk varēs pierādīt, ka tie ir labojušies un ka izslēgšana no iepirkuma par dažādiem pārkāpumiem nav samērīga.⁵ Ikreiz, kad pretendents iesniegs piedāvājumu, kuru pasūtītājam būtu jānoraida uz PIL 39.¹panta vai SPSIL 42.panta pamata, tas drīkst iesniegt skaidrojumu un pierādījumus par pasākumiem, kuri palīdz novērst pārkāpuma atkārtošanos nākotnē.

Likumi norāda, ka šādi pasākumi var būt (i) nodarītā kaitējuma atlīdzināšana vai vienošanās par to, (ii) sadarbšanās ar izmeklēšanas iestādēm un (iii) tehniski, organizatoriski vai personālvadības pasākumi. Ja pirmās divas pazīmes ir skaidras, tad trešā pazīme par pretendentu veiktajiem pasākumiem radīs visvairāk neskaidrību.

Starptautiskā praksē šādi pasākumi ir kukuli devušā valdes locekļa atļaušana, iespējamu kukuļdošanas gadījumu monitorēšana ar reprezentatīvo izdevumu uzraudzību un prasībām grāmatvedības politikai vai regulāriem konkurences tiesību ievērošanas auditiem un iekšējām vadlīnijām.

Pasūtītājam jāvērtē argumenti par uzticamību

Iepriekš minēto pasākumu aprakstu saņemšanas gadījumā pasūtītājam būs pienākums izlemt, vai iesniegtais skaidrojums un pierādījumi ļauj tam uzticēties konkrētajam pretendentam. Pasūtītājam būs jāvērtē pretendenta iesniegtie pierādījumi un vērtējums jāpamato iepirkuma dokumentācijā⁶ (līdzīgi kā ar pierādījumiem par balstīšanos apakšuzņēmēju spējās un lai novērstu šaubas par nepamatoti lētu piedāvājumu). Turklāt pasūtītājs drīkst vērsties kompetentās iestādēs pēc palīdzības uzticamības pasākumu izvērtēšanā, ja vēlas. Uzsveram, ka pasūtītājam nav pienākuma prasīt šos kompetento iestāžu vērtējumus, ja tas var paildzināt iepirkuma procesu.

Jaunā PIL un SPSIL izstrādes laikā šī norma ir radījusi visvairāk bažas par to, kā pasūtītāji nodrošinās objektīvu uzticamības pasākumu vērtēšanu. Prognozējam, ka uzticamību visbiežāk vēlēšies atjaunot uzņēmumi, kas sodīti par Konkurences likuma pārkāpumiem. Šādos gadījumos iesakām pretendentiem vērsties pēc uzziņas Konkurences padomē pēc tam, kad personāls ir apmācīts par konkurences tiesībām un uzņēmumā izveidotas iekšējās vadlīnijas par to ievērošanu.

Savukārt pasūtītājiem iesakām (i) paļauties uz Konkurences padomes uzziņām pretendentiem vai (ii) lūgt Konkurences padomi sniegt viedokli par to, vai konkrētajā pieteikumā ietvertais uzticamības skaidrojums un tā pierādījumi jāņem vērā. Likumprojektu saskaņošanas gaitā Konkurences padome solīja sniegt šādu viedokli 10 dienu laikā.

Jauna kārtība pretendentu/kandidātu pārbaudei

Jaunā kārtība ļauj PIL pasūtītājiem un SPSIL subjektiem saīsināt iepirkuma procedūru uz pretendentu vai kandidātu pārbaudīšanas rēķina. Proti,

“Pasūtītājam būs pienākums izlemt, vai iesniegtais skaidrojums un pierādījumi ļauj tam uzticēties konkrētajam pretendentam.”

⁴ Skat. PIL Pārejas noteikumu 65.punktu un SPSIL Pārejas noteikumu 21.punktu.

⁵ PIL 39.³pants un SPSIL 42.¹pants.

⁶ PIL 39.³panta ceturtā daļa un SPSIL 42.¹panta ceturtā daļa.

turpmāk pretendenti apjomīgāku kvalifikācijas dokumentu vietā drīkst iesniegt tikai apliecinājumu par atbilstību kvalifikācijas prasībām.⁷ Šādu apliecinājumu pretendenti sagatavo saskaņā ar Eiropas Vienoto iepirkuma procedūras dokumentu (EVIPD);⁸ citas apliecinājumu formas nav pieļaujamas. EVIPD priekšrocība ir tajā, ka pretendents aizpilda šo dokumentu vienreiz un var to iesniegt tik iepirkumos, cik nepieciešams. EVIPD iespējams aizpildīt arī Eiropas Komisijas izveidotā portālā,⁹ bet Latvijā šīs iespējas izmantošana visdrīzāk būs piesaistīta e-iekirkuma ieviešanai līdz 2018.gadam.

Pasūtītājs, saņemot EVIPD, pārbauda tur norādīto kvalifikācijas informāciju kā ierasts un var lūgt pretendentam iesniegt jebkādus pierādījumus par EVIPD ziņām, piemēram, pasūtītāju atsauksmes.¹⁰ Tomēr tālākā rīcība atšķiras PIL un SPSIL regulētajos iepirkumos.

EVIPD apliecinājumus par izslēgšanas pazīmju neesamību PIL pasūtītājs pārbauda saskaņā ar jauno kārtību. Proti, neatkarīgi no EVIPD iesniegšanas PIL pasūtītāji turpmāk pārbauda izslēgšanas pazīmju esību tikai par to pretendentu, kurš atzīstams par uzvarētāju atklātā konkursā, vai kandidātu, kurš uzaicināms iesniegt piedāvājumu pārējās iepirkuma procedūrās.¹¹ Pasūtītājiem jāievēro šie noteikumi neatkarīgi no EVIPD izmantošanas.

Tātad PIL pasūtītāji vispirms pārbauda piedāvājumu atbilstību tehniskajai specifikācijai vai kandidāta pieteikuma atbilstību kvalifikācijas prasībām un tikai tad pārbauda izslēgšanas pazīmju esību. Pasūtītājam nav pienākuma pārbaudīt izslēgšanas pazīmju esību, ja tas var izslēgt pretendentu vai kandidātu no dalības iepirkumā uz pārējo iesniegto dokumentu pamata. Uzsveram, ka SPSIL šādu EVIPD vai ierasto piedāvājumu/pieteikumu pārbaudes iespēju tikai uzvarētāja noteikšanas posmā jau pieļauj un atsevišķi neregulē.

Nodokļu nomaksas nosacījumi

Vienīgā joma, kurā pretendenta labošanās nav iespējama, ir nodokļu nomaksa. Tomēr jaunie noteikumi paredz saprotamākus un pretendentiem draudzīgākus noteikumus nodokļu nomaksas pārbaudei, kuru dēļ papildu uzticamības atjaunošanas iespēja nav nepieciešama. Pirmkārt, pretendentu neizslēgs no dalības iepirkumā, ja tas būs vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļu nomaksu jeb nodokļu atbalsta pasākumiem.¹² Iepriekš iepirkumu uzraudzības birojs lika pasūtītājiem izslēgt no iepirkuma pretendentes, kas bija parakstījuši šādu vienošanos.

Otrkārt, pasūtītāji pārbaudīs iespējamā uzvarētāja PIL iepirkumā atbilstību nodokļu nomaksas prasībām uz diviem datumiem - (i) pieteikumu/piedāvājumu iesniegšanas brīdi un (ii) dienu, kad pasūtītājs lemj par uzvarētāju.¹³ Pirmais pārbaudes datums faktiski atgriež veco kārtību

“Pretendentu neizslēgs no dalības iepirkumā, ja tas būs vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļu nomaksu jeb nodokļu atbalsta pasākumiem.”

⁷ PIL 44.¹pants un SPSIL 45.¹pants.

⁸ EVIPD veidlapu paraugus nosaka Eiropas Komisijas 2016.gada 5.janvāra Īstenošanas regula 2016/7, ar ko nosaka standarta veidlapu Eiropas vienotajam iepirkuma procedūras dokumentam.

⁹ Skat. <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/espd/filter?lang=lv/>.

¹⁰ PIL 37.panta 4.¹ daļa un SPSIL 47.panta 2.¹ daļa.

¹¹ PIL 39.¹ panta trešā daļa.

¹² PIL 39.¹ panta sestās daļas 2.punkts.

¹³ PIL 39.¹ panta pirmās daļas 5.punkts.

nodokļu pārbaudēs, savukārt otrs pārbaudes datums dod papildus drošību pasūtītājam, ka uzvarējušais pretendents ir godprātīgs nodokļu maksātājs.

Uzsveram, ka SPSIL neparedz pienākumu atzīt nodokļa atbalsta pasākumus par nodokļa nomaksu un pārbaudīt nodokļu nomaksu uzvarētāju noteikšanas posmā.

Pretendents var nomainīt izslēdzamu apakšuzņēmēju

Ja pretendenta vai kandidāta apakšuzņēmējs atbilst kādai no izslēgšanas pazīmēm, tad pasūtītājam būs jāļauj pretendentam vai kandidātam aizstāt šo apakšuzņēmēju ar citu līdzvērtīgu apakšuzņēmēju 10 darbdienu laikā.¹⁴

Lai arī visu šo normu mērķis primāri bija panākt iepirkumu atbilstību Eiropas Savienības fondu apguves prasībām, valdībai nav Eiropas Komisijas apliecinājuma, ka PIL un SPSIL jaunās normas ir pietiekamas šādas atbilstības nodrošināšanai. Mūsu skatījumā, līdz š.g. rudenim, kad visdrīzāk stāsies spēkā jaunie likumprojekti, pasūtītājiem jāpārbauda tās direktīvu normas, kuras regulē konkrētu rīkojamo iepirkuma procedūru, piemēram, slēgtu konkursu ar sarunām, un kā direktīvu skaidrās un nepārprotamās normas saskan ar Latvijas likumiem.

Piemēram, saskaņā ar PIL 63.pantu līgumcena par papildu darbiem nedrīkst pārsniegt 50% no pamatlīguma cenas. Savukārt, Direktīvas 2014/24/ES 72.pants paplašina šīs pasūtītāja tiesības, skaidrojot, ka 50% ierobežojums attiecas uz katru papilddarbu gadījumu, nevis uz visu papilddarbu summu kopā. Līdz ar to pasūtītājs drīkst rīkot sarunu procedūras, npublicējot paziņojumu par līgumu, ja tam divreiz gadā nepieciešami papildu darbi tehniski unikālā iepirkumā un katrs no tiem veido 50% no iepriekš noslēgtā līguma summas.

Savukārt pretendentiem jāprasa pasūtītājiem piemērot uzticamības atjaunošanas procedūras un iedziļināties pretendentu argumentos par izslēgšanas pazīmju novēršanu. Uzticamības atjaunošanas argumentu neizskatīšana, kā jebkurš iepirkuma procedūras ietvaros pieņemtais lēmums, ir apstrīdams iepirkumu uzraudzības birojā.

¹⁴ PIL 39.1.panta astotā daļa.

VILGERTS jaunākā pieredze

Sniedzam juridisko palīdzību Valsts vides dienestam saistībā ar EUR 40 milj. vērtu ERAF finansēta projekta īstenošanu Inčukalna gudrona dīķu sanācijai. Mēs izvērtējam iepirkuma dokumentācijas tiesiskumu un atbilstību Eiropas Savienības tiesībām, pārstāvam klientu strīdos iepirkumu uzraudzības birojos un konsultējam par Publisko iepirkumu likuma piemērošanu iepirkuma gaitā.

Palīdzējām Rīgas domes Īpašuma departamentam pierādīt iepirkumu uzraudzības birojam, ka pretendents nepietiekami iesaistīja iepirkuma līguma izpildē apakšuzņēmēju, uz kura spējām tas balstījās. Pretendents šobrīd pārsūdzējis departamentam labvēlīgo biroja lēmumu.

Zvērinātu advokātu birojs VILGERTS

Mēs esam viens no vadošajiem reģionālajiem advokātu birojiem. Mūsu biroji ir Latvijā, Igaunijā, Lietuvā un Baltkrievijā. Mēs palīdzam vietējiem un starptautiskiem klientiem vienkāršās un ļoti sarežģītās lietās.

Mēs esam vairāk kā 30 juristi ar spēcīgu akadēmisko izglītību un izpratni par komercdarbību.

Klientu lietas uztveram personīgi un piedāvājam efektīvus risinājumus mērķa sasniegšanai.

Publisko iepirkumu prakses grupa

Katrīne Pļaviņa
Juriste, Publisko iepirkumu prakses jomas vadītāja
+371 26 164 110
katrine.plavina@vilgerts.com

Debora Pāvila
Partnere
+371 29 149 110
debora.pavila@vilgerts.com

Kontaktinformācija

Latvija:	Elizabetes iela 33, LV-1010, Rīga	latvia@vilgerts.com
Lietuva:	Ukmerges 322, LT-01402 Viļņa	lithuania@vilgerts.com
Igaunija:	Tõnismägi 3A, 10119, Tallina	estonia@vilgerts.com
Baltkrievija:	Timiryazeva 72, 220035, Minska	belarus@vilgerts.com